

Ragaszkodás a szülőföldhöz Skultéty Csaba: *Vannak vidékek, féltett kishazák. Az én Ung megyei Nagykaposom*, A szerző kiadása, 2014.

„Ahogy fogy-fogy a jövő, egyre többet ér a múlt.” – ezzel, a Babits Mihálytól vett idézettel indítja „emlékező-képeskönyvét” Skultéty Csaba, az örökifjú rádiós szerkesztő és immáron többkötetes szerző.

A valamikori Szabad Európa Rádió Magyar Szerkesztőségének Ambrus Mártonja alig betöltve a 93. életévét, újabb kötetel örvendeztette meg magát és olvasóit. Megörvendeztette, mert vállalta, hogy olyan mívés kivitelű munkát ad ki a keze alól, amelyre külső és tartalma okán is oda kell figyelni. Vállalása sikerrel járt.

S miért kell odafigyelni a kötetre, illetve annak tartalmára? Azért, mert Skultéty Csaba olyan életutat vázol fel – a sajátját – 1920 és 1989 között, amely – mint cseppben a tenger – visszaadja a trianoni békediktátum utáni Magyarországtól elcsatolt területek magyarságának történetét.

A szerző nem tesz mást, mint emlékei, néhai nővére írásba foglalt emlékezése és családi dokumentumok, korabeli képeslapok, újságvivágatok segítségével bemutatja, hogy miként és hogyan is élt a Csehszlovákia részévé vált Felső-Magyarország – Szlovákiára kelesztelt – magyarsága a „cseh megszállás” alatt.

Mert a trianoni békediktátummal elcsatolt – egyszerűen csak Felvidéknek nevezett – területen élő magyarok, az 1920-ban és azt követően, a színmagyar településekre megérkezett cseheket „megszállóknak” nevezték. S részben így vélekedtek a Csehszlovákiává lett terület szlovák – akkor még minden sértő szándék nélkül tótnak nevezett –, valamint ruszin/rutén lakói is.

Skultéty Csaba a csehszlovák államban nőtt fel, de már a területi revízió utáni Magyarországon érettségizett. Közben megjárta a késmárki német gimnáziumot, elsajátította a német, a latin és a szlovák nyelvet, de megismerkedett a franciával és a ruszinnal is. Mert mint könyvéből is megtudhatjuk, az 1939-ben Kárpátaljaként visszaszerzett, illetve visszatért területen szinte mindenütt a kétnyelvű – magyar és ruszin/rutén – feliratok váltak kötelezővé. A többségi nemzet – ott egyébként kisebbségben lévő – tagjaitól, különösen a közigazgatásban, közszolgáltatásokban

dolgozók esetében a kisebbség – az adott területen egyébként többség – nyelvének elsajátítását elvárták.

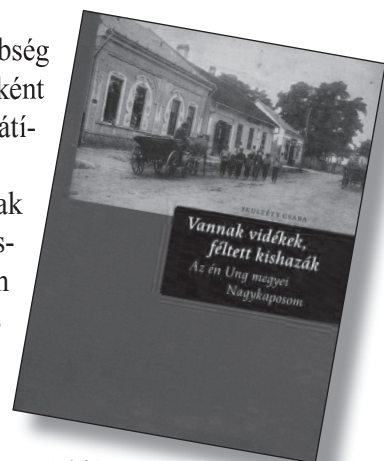
A szerző könyve nemcsak a saját életútjának jó stílusban megírt vázlatát, hanem egy olyan színes, díszes kiadvány is, amely visszaépít bennünket a XX. század húszas-harmincas éveinek Nagykaposára, Késmárkjára, Ungvárra... Vendéglőkbe, sportpályára, verandára, iskolákba, diplomákba. Színes képeslapokon, hivatalos kiadványok részleteiben, magánlevelekben, rajzokon elevenedik meg a múlt.

S milyen is volt az a Kiskapos, Nagykapos Ungvár, Késmárk – és még számos más település –, ahol keresztények és zsidók, magyarok, szlovákok, ruszinok és cigányok éltek együtt? Meglepően derűs, kiegyensúlyozott. Toleráns volt az a világ. Skultéty Csaba arról ír, hogy a cseh „megszállók” előbb-utóbb „rákényszerültek” a magyar nyelvre, és a hivatalos ügyekben is mindenhol el lehetett járni magyarul. (Vajon elmondható-e mindez ma, a XXI. században ugyanazokon a helyeken?)

Skultéty Csaba olyan gyermekként meg- és átélt emlékeket idéz könyvében – Mécs Lászlóról, Groschmid Gézaról, Radványi Géza és Márai Sándor édesapjáról és számos ismert és elismert íróról, felvidéki politikusról –, ami a ma generációi számára már történelem, miközben azok a szerzőnek személyes, illetve közvetett emlékek, a „megélt történelem”.

Szerencsére Skultéty Csaba nem az a személy, aki emlékeit, ismereteit ne akarná megosztani másokkal is. Tette és teszi ezt még ma is, teljes szellemi frissességgel, közvetlen, olvasmányos stílusban, közelítve a 95. életévéhez. Mert Skultéty Csaba, a trianoni nemzedék tagja, 2015. december 31-én tölti be majd a jelzett életét.

S mit tesz majd azt követően? Szerintem ír, interjúkat ad és előad, s teszi mindezt azért, hogy abból a fantasztikus tudásból és tapasztalatból – amit élete során összegyűjtött – átadhasson az utókornak annyit, amennyit csak lehet. Mindazt, amit „gyűjtögetett” Nagykaposon, Késmárkon, Ungvárott, Budapesten, Párizsban, Münchenben és Leuvenben – talán egy oldal sem lenne elegendő a felsorolásra érdemes helyek számára –, mert a Nagykaposról indult fiatal-

ember életéből végül is a történelem „jóvoltából” a szülőhelyen eltöltött idő alig ölel fel néhány esztendőt, s mégis... Skultéty Csaba ragaszkodása szülőföldjéhez, a múlt emlékek megörökítésének vágya és azok megőrzése példaadó, ahogy példaadó a könyv tartalma és nyelvezete is.

Ha lehet valami kifogásolnivaló a kötet esetében: az a szerény példányszám. A könyv impresszumában a következő olvashatjuk: „Készült: 500 példányban”. Magam úgy vélem, egy ilyen könyvnek legalább néhány ezer példányban kellene megjelennie, és jó lenne, ha minden példányra legalább három-négy olvasó jutna.

Márpedig a szerző – vélem/remélem én –, közvetíteni is akart. Közvetíteni valamit a lassan feledés homályába vesző múltból: hitet, hazaszeretetet, mások iránti megbecsülést, a tudás iránti vágyat, a mindenki számára kijáró tiszteletet, a tisztességet és a tisztas

munka szükségességét, amelyet mindig, mindenhol, mindenki számára biztosítani kellene.

Ő maga birtokában van mindezeknek. Élete a magyarság szolgálatában úgy telt, hogy mindig figyelt másokra, és tiszteletben tartotta más népek, nemzetek fiainak érzelmeit. Soknyelvűsége, a különböző kultúrák ismerete segítette őt abban, hogy hosszú évtizedes emigráció után hazatérve is megmaradjon magyarnak és egyben európainak. Szülőföldjére, Nagykaposra előbb, mint „turista/vendég” érkezett meg, majd 2005-ben a település díszpolgára lett. Budán pedig új otthonra lelve írja könyveit, cikkeit, készíti kiállításait, és osztja meg emlékeit mindazokkal, akik érdeklődnek a néhai elcsatolt területek – különös tekintettel a Felvidék, Kárpátalja – magyarságának lassan eltűnő, feledés homályába tűnő múltja iránt.

Szakály Sándor

1956 írásban és képen Salamon Konrád: *Tizenkét nap szabadság – 1956. Az első antikommunista forradalom*, Magyar Napló Kiadó, 2014.

Szakkönyvek százai olvashatók az 1956-os eseményekről. Évtizedekig önálló '56-os kutatóintézet működött. Mégsem készült el a forradalmi felkelésről az idő próbáját is kiálló, megfelelő terjedelmű és az éppen aktuális politikai irányzatoktól magát függetleníteni tudó népszerűsítő összefoglalás. Salamon Konrád munkájának eredményeként végre kezünkbe vehetünk egy olyan könyvet, amely lényegét tekintve megfelel ezeknek a követelményeknek.

A könyv szövegét a jeles történész írta, míg a szokatlanul terjedelmes képsorozatot Réger Ádám állította össze. Salamon Konrád hasznosította korábbi középiskolai és főiskolai tankönyveinek eredményeit. A hazai eseménysor bemutatása mellett elmélyülten foglalkozott a nemzetközi színtér fordulataival. Ami a világban történt, az elválaszthatatlanul összefüggött a magyarországi történésekkel. A desztalinizáció lassan, de elkerülhetetlenül végbemenő folyamata igen erőteljesen hatott nálunk. Talán jobban, mint a többi szovjetek által uralt gyarmati diktatúrában, hiszen nálunk már közvetlenül Sztálin halála után létrejött Nagy Imre vezetésével a kommunista párton belüli

reformellenzék. Azonban a reformfolyamat a szovjet világbirodalomban csak tendenciaszerűen érvényesült. Gyakoriak voltak a hatalomért folytatott szenvedélyes küzdelem miatt a moszkvai vezetésben a megtorpanások. A szovjet diktatúrában mindig különleges szerepe volt titkosszolgálatok vezetőinek, 1953 nyarán azonban sikerült a politikai vezetőknek eltávolítani a színről Lavrentij Beriját, aki reformokat ígért. Eleinte úgy látszott, hogy Malenkov fog Sztálin örökébe lépni, de háttérbe szorult, és a Bulganyin-Hruscsov páros vette át az irányító szerepet. Csak 1957 nyarán tudott Hruscsov megszabadulni társától, legalábbis a vezető poszton. A moszkvai bizonytalanság rányomta a bélyegét a budapesti kamarilla erőviszonyaira. Rákosi Mátyás ügyesen ki tudta használni ezeket a hatalmi ellentéteket, s 1955-ben kiszorította mind a vezetésből, mind a pártból Nagy Imrét.

Az összefoglalás érzékelteti, hogy milyen visszhangot váltott ki a változásokat kívánó magyar pártelitből ez a hatalmi marakodás. Nem eltávolította őket a reformoktól, hanem inkább radikalizálta őket. 1956 elején, a XX. kongresszus határozata nyomán megismerkedhetett a nemzetközi, s nyomában a hazai közvélemény a sztálini évtizedek igazi arcával, s egyre

